

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — — — — Helyközi telefont 15. sz.

Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szög szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Alkotmányos életünk teljesen hazug és fiktív.

Irta: *Apponyi Albert gróf.*

I.

A következő benyomásokkal hagytam el hazámat, mikor július 18-án néhány heti üdülés végett ide Franciaországba utaztam:

Néhány nappal előbb Beöthy Pál, a házelnök Tisza-regime előfutára, megfenyegetett börtönnel, ha „észre nem térek” — már t. i. nem épen engem névleg, hanem az egész ellenzékkal együtt.

Azután, közvetetlen elutazásom előtt, a Tisza csoport nyugodt-lelkű publicistája és opportunistája közjogásza Réz Mihály, a „Budapesti Hírlap” hasábjain békét hirdetett és már most névleg engem is felhívott a béke közvetítésére, megtevéen csekélységet captatio benevolentiae gyanánt „közéletünk diszéré.”

Végre július 17-én megszólalt Jupiter tonans maga; reáduplázott Beöthy Pál förmedvényére, azzal a különbséggel, hogy ő is külön foglalkozott velem, de a Réz Mihály jóvoltából nyert diszes állásról degradált „minősített szélkakassá”, ami azonban inkább retour-chaise számba megy, a miért én őt monomaniakusnak neveztem volt.

Ugy éreztem tehát magamat, mint a vizgyógyászat egyik újabb módszerével, az úgynevezett változó, azaz félpercenként jéghideg és ismét forró zuhannyal kezelt páciens. De ne vegye nekem rossz néven Réz Mihály, aki nek becsületes szándékát tisztetem (lám, mégis csak fogott rajtam a captatio benevolentiae), ha a jelen pillanatban csak a nagy és kis mogul szavait veszem irányadókul; mert ma ők, vagyis inkább ő uralkodnak, illetve uralkodik. A Réz Mihály cikke a munkapárt és a munkapárti közönség benső hangulatának nyílt titkáról lebbentette föl a fátyolt; ámde ez a hangulat ma még nem számít; ma az egyetlen világos és erős akarat érvényesül, mely annak a pártnak körében létezik: a Tiszáé. Hogy ennek az akaratnak hányan engedelmeskednek vak lelkesedéssel, hányan aggodalommal, sóhajtozással, sőt keserőséggel és mindenféle utógondolatokkal, az ma még egyre megy; a fődolog az, hogy engedelmeskednek. És nekem az a benyomásom, hogy az a nagy hang, az a támadó impetus, mely a két elnöki nyilatkozatban megszólal, nem annyira nekünk, ellenzéknek szól (hisz' velünk végez a rendőr, a katonai kordon — később a mandátum-fosztás és esetleg a börtön), mint a saját pártjuknak; nem minket akar terrorizálni, hanem amazokat; nem az a cél, hogy mi „észre térjünk”, hanem inkább az, hogy azok észre ne térjenek.

Egy okkal több, hogy a dolgot hidegen vegyük. Amikülönösen csekély magamat illet, távol van tőlem minden személyes érzékenykedés; aki valahová odalő, legyen reá elkészülve, hogy visszalönek. Az egész kérdés az, hogy melyik lövés talál.

Ezt akarom megvizsgálni; illetve ez fog kiderülni Tisza István történeti előadásának és parlamenti elméleteinek megvizsgálásából.

Mindenekelőtt nagyon téved Tisza István és tévednek barátai, ha annak kiemelésében, hogy ő egy rögeszme egyoldalú uralma alatt cselekedett és cselekszik, midőn a parlamenti jogrendet felforgatja, a támadás kiélesítését keresik. Ellenkezőleg; ez az egyetlen subjektív mentség, mely mellette felhozható; ez cselekvése elítélésének legenyhébb formája és meggyőződése szerint, ez az igazság. Nem abban áll a monomania, hogy valaki következetesen akarjon egy dolgot; tehát nem azt kifogásolom, hogy ő a beteg, — óh, de mennyire súlyosan beteg — a magyar parlamentarizmus gyógyítását tűzte ki magának évek óta életcélul; hanem a hiba abban áll, hogy kizárólag egyik symptomáját látja a betegségnek: az obstrukciót; kizárólag egyik törvényét akarja ismerni a parlamentarizmusnak: a többség uralmát; holott ez a törvény csak formája egy magasabb törvénynek; a nemzet akaratára szerinti kormányzásnak és amaz, a betegségi symptomá csak folyománya a magasabb törvény fogyatékos érvényesülésének, lázas reakciója az alapjában és lényeges szerveiben beteg organizmusnak.

Tisza István látja az obstrukciót és annak közvetlen káros következményeit; egyedül ezt látja tizenöt esztendő óta, egyedül ennek eltávolításán töri fejét, egyedül erre edzi erejét. De azt nem látja vagy nem akarja látni, hogy népképviselői rendszerünk, melynek alapjai hatvannégy esztendő óta nem táglultak; mely az azóta keletkezett új társadalmi erőket kényszerzubbonyban tartja; mely a kevés számú jogosultak közt is kiáltó egyenlőtlenségeket létesít, ma már valóságos pasquill a népképviselőre; azt sem látja, hogy a választók óriási hányada direkt függésben van a hatalomtól — tehát saját akaratát nem is nyilváníthatja; hogy szavazási eljárásunk nem törvénykönyvbe, hanem postakönyvbe való; hogy a korrupció garázdálkodásának mindez széles medret ás; hogy a jogorvoslatok egész rendszere csütörtököt mondott és csak azt sebzí meg, aki elég botor, hogy igénybe vegye. Azt sem látja, hogy amikor, csodák-csodája, mindezen akadályokon utat tör magának és külsőleg i. többséggé válik egy nemzeti akarat, egy természetes egy szükségszerű nemzeti akarat, olyan, amely lehetetlen, hogy az ne éljen egy valamire való nemzet lelkében, az t. i., hogy védereje nemzeti jelleggel birjon:

akkor a többség jogának törvénye egyszerre nem gílt, akkor előbb sutba dobják az egész alkotmányt, semhogy ennek a többségi akaratnak bármily csekély mértékben eleget tegyenek; úgy, hogy ily körülmények közt a többségi elv igazában csak akkor érvényesül, mikor nem fedi a nemzeti akaratot és megszűnik számítani, amikor azt valóban kifejezésre juttatja.

Mindezt Tisza István nem látja. Annyira beleélte magát ennek a rongy-parlamentarizmusnak formalizmusába és egy pártnak uralmába, amely nyilvánvalólag csak ebben az atmoszférában bír lélegzeni — mert mihelyt a hatalomra és a hatalomnak rendelkezésére álló pártkassza millióira nem támaszkodhatik, hanem saját erkölcsi erejéből kellene érvényesülnie, a küzdelemtől visszavonul — mondom: annyira benne él ezekben a rejtett állapotokban, melyek, ez igaz, az ő pártjának és politikai irányának létfeltételeihez tartoznak, hogy csak azt érzi sérelemnek, csak abban lát veszedelmet, ami ennek a minden izében romlott és korhadt ál-alkotmányossági mechanizmusnak zakatolást zavarja. És így beleszuggérálta magát abba a hitbe, hogy csak az obstrukciót kell megtörni és akkor helyre van állítva a magyar parlamentarizmus, sőt, a magyar nemzet tekintélye is! Hiszen valóban hallatlan naivitással a véderőjavaslatoznak Ausztriában történt gyors elintézését is az általa helyreállított magyar presztizs javára írja; holott csak a vak nem látja, hogy a magyar nemzeti törekvések letörését siettek osztrák szomszédaink befejezett ténynyé emelni.

A politikai helyzetről.

Az egész magyar és bécsi sajtó s a politikai világ, mind Apponyi gróf nagyszabású cikkének hatása alatt áll. A szövetkezett ellenzék minden árnyalata egységes. Andrassy, Apponyi, Kossuth, Zichy Aladár gróf és Károlyi József gróf hirdetik a végletekig menő harcot a Lukács—Tisza féle rendszer ellen. Az „Országos Diákbizottság” vasárnap Budapesten barátságos összejevetel formájában tiltakozó gyűlést rendezett a sajtószabadság abszolutisztikus korlátozása ellen. A népes gyűlésen a budapesti sajtó egyeteme képviselve volt és Szatmári Mór, a Budapesti Ujságírók Egyesületének, alelnöke az egyesület nevében melegen üdvözölte a Diákbizottságot, mely a sajtószabadság védelmezésére országos mozgalmat igyekszik teremteni. Beöthy Pál egy vicinális vasut ürügye alatt helopta magát több, mint 100 csendőr fedezete mellett Törökszentmiklósról és munkapárti beszámolót tartott. Lukács László pedig Jeszenszkyvel tanácskozott — hiveinek rémületére, akik szörnyű módon megijedtek az esetleges új választásoktól. A csudába is! Beszámolni sem mernek; hátha még választás elé kellene álljanak!... Hirmondó sem maradna a szegény mungókból. Pedig hát ez volna az igazság, felgyülemlett rettenetes bűneik után... No, de ami késik, nem fog elmulni. Eljön a vásár a napjára

Elsőbb a nevelés a tanításnál.

— A művészeti tárgyaknak a gyermeki lélekre való nevelői fontosságáról. —

A XX. század a technika, a természet-tudományok terén való lázas esőrtetése arra figyelmeztet, hogy a nevelés terén is parallel haladnunk kell vele. E század jelszavának egyik szerény visszhangja ifj. Józsa Sándor fenti címen kiadott művecskéje is, a melyben a székely pedagógus szavaival mutat reá a mai népiskolai oktatásunk fogyatékoságára: a művészeti tárgyaknak a gyermeki lélekre nem eléggé méltányolt nevelési fontosságára.

Jól lehet törvényeink szorgalmazták a művészeti tárgyaknak, rajz, kézimunka stb. intenzívebb és eredményesebb felkarolását, mégis azt látjuk, hogy nagyobb súlyt fektetünk mai közoktatásunk szerencsétlen vizsgarendszere miatt a szavakkal való brillírozásra, mint a tárgyban való elmélyedésre, beleérésre. Igen, mert nem gondoljuk meg, hogy a rideg verbalizmus nem jelenti egyzersmind a lélek mivelttségét is.

Ne csodálkozzunk tehát, ha fűről-fáról szépen beszélni tudó, de vasakat nélküli, az igazért és szépért lelkesedni nem tudó, koravér, petyhüdt ifjakat kocsátunk ki az életbe. Mig ezt egyrészt szomorúan tapasztaljuk, másrészt akarva-nemakarva meg kell értenünk a művészi nevelés imperativusát: elsőbb a nevelés a tanításnál! Ezzel érintetem a célt, melynek Józsa műve szolgáltatásban áll. Öntevésre, fogékonyságra kell készítenünk a gyermeki lelket: ez a direktívája az értekezésnek, amire égető szükség is van, ha meggondoljuk, hogy a gyermek az ismeretek nagy komplexuma miatt évi munkásságának eredményét szétforgácoltan össze-vissza kuszáltan látja.

Összképet, kerek egészet kell e helyett a gyermeknek nyújtanunk, mert csak így taglalódhatik bele abba az erkölcsi organizmusba, melyben első sorban nem a tudósoknak, hanem a jellemes embereknek van helye.

Ha ezt megakarjuk valósítani: a belső tartalmat, a keresztény etika örökségét normáit felibe kell helyezni a mai üres szótanulmányos formalizmusnak. Ha mindezt el akarjuk érni, nem szabad egy pillanatra sem szem elől téveszteni a gyermekjátékoknak kiváló pedagógiai tapintattal való vezetését, mert ezekben a demokrácia és a munkafelosztásnak hatalmas elve uralkodik; s mert a játékok során érti meg a gyermek a fontos korrelációt, mely az egyest az egyetemesthez fűzi.

Később midőn az egyén a közösséggel való vonatkozásban, nem mint gyermek, hanem mint férfi jön tekintetbe: van igazán szükség a munkásságra, vasakaratra, jobban mondva egész, nem fél emberségre; van szükségünk az élet küzdőterén, amit a természet megkedveltetése van hivatva eszközölni. Vezessük hát gyakran ennek ölére a gyermeket s értessük meg vele annak beszédét, a benne rejlő isteni nagy gondolatokat, mert a természet a legnagyobb mester a szép, jó és igaz iránt való érzés felkeltésében és fejlesztésében. A természet legyen iskolánkban is a rajzoktatást illetőleg mesterünk.

Ne a mintákat, mint a valóságnak árnyékait másoltassuk, mert ez a szolgaság érzetét kelti fel a gyermekben, míg ellenben az eleven természetnek: falevelnek, fának utánzása erőt, életet lehel a kis teremtsébe. Ez csak így van jól, mert élni akarunk, életre van hát szükségünk!

Az az élet, amit a természet megismé-
rése nyújt a gyermeknek, egész életére az ő mikrokozmoszának nemtője, harmateppje

lesz. Ha mi, munkásságunknak palmaágát elakarjuk nyerni, a természetnek a rajzoktatásban való reprodukálásánál ne legyünk parancsnokok, ne akarjunk érvényt szerezni vaskövetkezetességgel a: „sic volo sic jubeo“ elvének, hanem csak gyöngye irányítással hassunk közre, mert csak így nevelhetjük a gyermekben az öntevést, önbizalmat és munkásságot, s mert csak így szívlelhetjük meg nagy írónk és tudósunk: Alexandernek szavait: „A tanítás álljon kevés szóból, több látásból és csinálásból“. Minthogy a gyermek a mesék napsugaras birodalmában jól érzi magát: vezessük őt be ide, annál is inkább, mert a klasszikus mesék nagy erkölcsi tökéjüknél fogva, a gyermeki lélekbe mintegy észrevétlenül belelopnak a kötelességtudásnak, munkásságnak, vallásosságnak s más erényének eszményeit. Ami természetes is, hisz a gyermek fantáziáját főleg az ellentétek: a koldus és a király, az óriások és a törpék stb. kapják és termékenyítik meg legkönnyebben. Abban, hogy a feltörekvő pástorfiu nagy emberré lesz, a szorgalomnak, kötelességtudásnak, Istenben való hitnek jutalmazását látja anélkül, hogy ezekről neki ragyogó szónoklatokat tartottunk volna.

Ime ezek a vezérgondolatok, eszmék, melyek az értekezést átlengik, karakterizálják.

Ezen művecskét a tanügybarátoknak és szülőknek szíves figyelmébe ajánljuk. Kapható szerzőnél: Ditróban (Csikm.) 1 koronáért.

KÉMENES ANTAL.
főgimn. tanár

Színes képek.

Egybe jövünk, csak várj!

Ferencbák Udvarherre jártak a fiával. Ott az asszony is, ő is bajt igazított. Ferencbának két dufla csitkója vót. Még elig lehetett látni, már utba vótak Udvarhely felé.

Udvarhely végibe Szombatfalán: a disznókot, ahajt a Kossuth-utcába penig a bornyukat és a kecskéket akkor kürtötte a pástor. A városba csak a tejesasszonyok járkáltak, a bótokat nem nyitották még ki. A Csiri Biri vendéglőjébe szálltak.

Hanem a két csitkó is hobos vót, mert lassan nem szeretnek járni, most tolló szabaduláskor lösznek két esztendősk. Kifogják a csitkókat s a sorogájához kötik. A hámozat s a fejteni való egyet-mást Ferencbá béviszi a házba, az asszony pedig valami csürkéköt vitt a piacra eladni.

— Kijedné mennyi pénz van? — kérdi az asszony Ferencbától; mialatt Ferencbá a szekér körül forgolódott.

— Miér, tán má köteni akarsz?!

— Ne beszéljön annyit, nálam is kell vajegy krajcár lögyön!

— Add el a csürkéköt slössz! Ferencbá mégis ad a kebelibe dugott zacskóból, s mind elszéjednek bajt igazítani.

Ferencbának nem sok baja vót; ő a banknál tölleszteni akart. Legén fajok meg esidmát akart vönni, s azt mönt megügyelni a színbe. Egész délelőtt ámbolygott, nem is pallotta a pénzt, csak egy pohár méhsert ivott; melegbe az embör megszonnnyul.

Dél felé, mikor ésszekerültek, hát ez az embör valami oroszöggyi jó embörössivel ésszetalálkozott s elkeszték illogatni. Az asszony szónélkül nem állja meg s azt mondgya:

— Kijed ugyanbiza micsinál?! Vötte kászát s fénkövet?!

— Örökké ne habarj, hanem új le te es ehere!

Az asszony le is ül, a fija mellé s kiterítette a takaróruhát, hogy ögyenek déere, hisze szinte úgy megvadnak ehüve, hogy egymást elig lássák, csak Ferencbá s az oroszöggyi nem vótak megehüve, ők kettőt is láttak égy hejett. Megöttek ami vót s utána eomongya Ferencbá, hogy ez az oroszöggyi embör neki kije s mije, osztán ittak. Közbe azt mongya az asszony a fiának,

eriggy a csitkókat itasd meg, met az üdö odátót, hogy indulni kéne. Mig a legén itatott, a dolog odafordult, hogy Ferencbá nem kezdött eeférni a házba. Látta ezt az asszony, aszt mongya fiának:

— Fogd bé a csitkókat, met apád nem luggya megrágni, a vit ivott. Mönnyünk haza.

A legén azt is megcsinálja s mikö mongya Ferencbánsk, hogy „üjök fő, met indulnak“, azt mongya:

— Ki merte az én csitkóimot befojni, abbó kiporonsol, mi?!

— Eleget az asszony s a fija, hogy né ily, s né ugy, aszt mongya égy kicsit megcsöndösödvé, hogy:

— Ha má befogatok, hát mönnyetök es haza! Én az Istennek se mönnyök ijen hamaa haza.

S ez evel eetöt. Ferencbá csak töttötte a bort. Az oroszöggyi, kinek a legén megteccött, aszt mongya hogy:

— Fijam, az Isten tartsa meg az eröd s a szömödvilágát s aggyon neköd eröd, egészszögöt, hogy olyan lehess, mind apád.

Az asszony ezalatt csak pufogdogalt, duruzsolt, sohajtott mindégyre.

A sok mérögnek a lött a vége, hogy Ferencbá megindu ki a házba, e kicsit lassan mönt, mintha banná.

Föülnek s megindunak Uram Isten, de ugy, hogy a szekér fara ugy jár, mind az ostar csapója. Az asszony valami edényöket szorongatot a kezibe; közbe ügyelve a kerékszögeköt, hogy nem esnek-e ki? Elérköznek Szöntlölökre s a szövetközet előtt megának. Hogyne! Itt má meg kell áni! Ferencbá kászát s fénkövet, az asszony teretura (denaturált) szeszt akart vönni, met Udvarhejt eefeletjött. Legén fajok is bémönt szipkás-sziarat vönni, met szekerrázás közbe szziarat csináni nehéz. Az asszony kijő s utána szöl Ferencbá:

— Egybe mönnyünk, csak várj!...

Az oroszöggyi is még ott vót, a farkaslaki vásárra ügyeközött s Ferencbá eddig eehozta, osztán Farkaslaka csak ahajt van.

Az asszony vart is egy csomó üdejig, közbe megkérözve a járó-kelő asszonyoktól, hogy mijen itt a fuszújka, virágziké, hát a kendör s a pliyóka?

Közbe mindégyre nözött a szövetkezet ajtajára, hogy jönnek. A csitkók is nyugtalanokdtek, kívát ha cigánt láttak jönni hátán jubörrel. Éccö bekiját:

Jötöké má te? Hogy ily ugy a beletök mindönit, hát nem vót elég Udvarhejt?!

Nagykésöre hát jönek nagy jenige szivarokkal szájukba, de nem egybe jöttek, hanem dirib-darabba. Ferencbá behagyta emil vásárolt s a korbácsot, a legény pedig a kalapját. Ez az ember egy pohár bort hozott ki a asszonynak, hogy kiöngesztelje. — Az asszony nem is akarta eefogadni, aszt monta, hogy ő méröggel ugy van lakva, hogy neki sömme se kell, de azé mégis megitta.

Az oroszöggyinek szöröncses vásárt kévántak s az avar elmönt. Ferencbájék is megindultak, de má öreg özsonya vót.

Ferencbá nem tudott beszélni, de tudott az asszony. Lélögztetvétel nélkül szitta egyfojtába Ferencbát Szöntlölöktől Alsöbencédig ugy, hogy a ki hallotta, nemcsak a füle hanem a meeje is megfájdult.

Közbe-közbe csak aszt monta Ferencbá félig hátrafordulva:

— Beszélj bolond, beszélj! S lekaagta.

Az asszony mérögöldött, átkozódott, védte az igazát. Nyilván neki is volt igaz.

Már sötét vót. Tordátfala még messze vót. A legén réa vagdalt a csitkókra s azok még jobban futtak, s amint ott kendörhely lankássába Toró Gecibá lucernásánál sirülének el, ugy teccik Ferencbának s a fiának, hogy az annyuk a sorogjába igön csönsdös... Visszanöznek. Hát az asszony nincsuht...

— Hinnye te, fogd meg a csitkókat, áj meg, valahol leejtöttük anyádot. No itt má Istenös baj van! Várjon kijed apám én viszszamönnyök.

Ferencbá vár, fülel, még a ssuszogását is visszafojcsa.

Hanem jó visszamehetött a legén is, met amint az annyát kiátotta, elig hallott.

Éccö zsukutolás hallik. Meg van az asszony, csak vajjon hogy!? Megérköznek s hát a fija nem vezet, magátó jött.

— Hát te hova löttél vót Lidi? — kérdi Ferencbá. Az asszony csak részög embört s fenét emlögött.

— Amind elszunyákoltam egy szikrát, éccő nagyot döccsent a szekér, s én arra öbredök meg, hogy a sánc széjén vagyok. A kezem nyeliről s ehejt a farcsokamról egy kicsihelyt mind lemönt a bőr, de a jeccség, a jeccség! Linte káré löttem.

— Jó, hogy még egyéb bajod nem lött, hanem kár, hogy a nyelved nem haraptad el! Ezé nem vót mé kiess!

— Kijed örökké ijen bolond, ha iszik — mondja eekeserődve az asszony. Hátha eeposztutam vóna?!

— Immá ahogy van, úgy van... Újastők fő!

Égy kicsit később azt mongya Ferencbá:

— Látok Lidi, ha nem beszédél vóna anyit, nem esté vóna ki s most otthon vónánk.

S avar csöndösön hazaerögeltek.

József Dezső.

HIREK.

— **Kossuth hazaérkezett.** Kossuth Ferenc, ki július első napjaiban Nauheimba utazott egészsége helyreállítása miatt, vasárnap hazaérkezett Budapestre. A pártvezérre rendkívül jó hatást tett a fürdői kúra. Megérkezésekor egy újságírónak ezeket mondotta:

— Ami Magyarországon legutóbb történt, arról csak a legnagyobb elitélés hangján lehet szólni, mert bizony külső ellenség sem tehet nagyobb kárt, mint tettek elvakult szenvedelmű politikuskaink. A közel jövő taktikájáról nem nyilatkozhatom addig, míg pártom e tekintetben nem határozott. A történetek után kétségtelen, hogy az egyesült ellenzék folytatja a legelszántabb harcot a kormánnyal és mindazokkal szemben, akik a magyar parlamentet lábbal tapossák és az országra ezt a szegényt hozták.

— **Sajtó-pártoló főispán.** Ha van fiúmei cápa, miért ne lehetne sajtó-pártoló főispán is! Így gondoltunk ama, különben hihetetlennek látszó híren, mely arról szól, hogy hallerkeői Haller János gróf, aki állítólag az udvarhelyi főispánságról lemondott, főúri méltósággal kíván résztvenni — a sajtó-pártolásban. Alapítványt tervez abból a fényes fizetésből, melyet az udvarhelyvármegyei főispánságért valóban oly régóta és egészen indokolatlanul utalványoznak részére. Az alapítvány azt a nemes és emberbaráti célt szolgálja, hogy ami kárt itt-ott az ellenzéki sajtónak okozott, azt némiképen — helyre-pótolja s így közelgő végnapjait e tényével megédesítse. Mi már most kijelentjük, hogy a magunk részéről nem reflektálunk még ilyen alakban sem a főispáni — fizetésre...

— **Harc a végletekig.** Apponyi Albert gróf, közéletünk büszkesége, a magyar nemzet örökké fénylő világhírű tudósa, nagyjelentőségű cikkelyt irt Párisból a „Budapest” vasárnapi számában. Ez a remek mű érdemes arra, hogy mindenki elolvassa, áttanulmányozza és abból erőt merítsen a másfél hónap múlva elementáris erővel kitörő nemzeti nagy küzdelemhez. Igen, mert ha Apponyi gróf, a legmérsékeltebb politikusok egyike *végletekig* menő harcot hirdet, akkor elhihetik a legelyakultabb munkapártiak is hogy tényleg veszélyben van a haza... Ezt a nagyszabású politikai tanulmányt a „Székely-Udvarhely” olvasó közönségének is közkincsévé ohajtván tenni, bár helyszűke miatt megszakítással, de szóról-szóra leközzöljük s arra különösen felhívjuk az elfogulatlan közönség figyelmét.

— **Kitüntetett tanító.** A király János István erdőfülei nyugalmazott ref. énekvezértanítónak az ezüst érdemkeresztet adományozta.

— **Az egyesült ellenzék,** mely az aratási munkálatokra való tekintetből egyelőre országos akcióját beszüntette, augusztus havában ismét megindítja hazafias ébresztőjét. Eddig több, mint *kétszáz község és város* jelentette be tiltakozó gyűlését s hívta meg arra a szövetkezett ellenzék tagjait. A győztesmunkások választókerület polgársága augusztus 4-én ünnepli *Sümegi* Vilmost, a kerület lángelkű képviselőjét, ki a székelyeknek e idő szerint egyik leglelkesebb vezérfeje. Az augusztus, szeptember és október hónapokra kitűzött ellenzéki népgyűlések között van Szentegyházsfalu (Oláhfalva), Oklánd, Székelykeresztúr és sorra kerül majd bizonyára a Sóvidék, valamint Székelyudvarhely város is az Udvarhelyi-kerület részéről, ahol most Kállay Tamás ur, a hitehagyott „ellenzéki” politikus preparáltatja a kormány „lugyen példány”-aival a jóhiszemű székely bácsikat. Az egyesült ellenzék központi irodája Budapesten, IV. Ferenc József rakpart 27. sz. alatt van. A népgyűlésekre és az ellenzéki mozgalmhoz tartozó megkeresések ide intézhetők.

— **Búcsu.** Homoródremetében — mint lapunknak írják — az idei búcsu-ünnepet jul. hó 28-án tartották szokatlan látogatottsággal. A Homoródvölgy kath. papsága és a környék intelligenciája szép számmal gyűlt össze ezen alkalommal s igaz lelkesedéssel ünnepelték a körükben fiatalos buzgósággal megjelent Boér István abásfalvi gör. kath. esperesplebánost, aki a közéletben és az irodalomban folytatott hosszú hazafias működésénél fogva, illetékes körökben a székelyföldi magyar gör. kath. vikáriátusnak komoly jelöltje.

— **Mucsai állapotoknak** szokták nevezni az olyan helyzetet, mely Székelykeresztúron a m. kir. telefon-központnál történik. Az elégedetlenség általános különösen azért, mert beszédközlés valósággal boszantják az előfizetőket. Felkérjük a posta- és táviratigazgatóságot, melynek előzékenységet máskor is tapasztaltuk, kegyeskedjék intézkedni, hogy a székelykeresztúri telefon-központon végre a rend és hivatalos komolyság helyreálljon. Elvégre, ha valaki hivatalt vállal, annak kötelessége is azt kellő komolysággal betölteni.

— **Az őszi sorozás.** Az idénre megkészt a sorozás. Tavasz helyett őszkor fognak sorozni. Udvarhelyvármegyében az oklándi járás területén kezdődik és pedig szeptember 7-én s tart 9—11-ig; az udvarhelyi járásban pedig 13—19-ig; Székelyudvarhely város részéről 20-án, míg a székelykeresztúri járás területén 23—26-ig soroznak. A behívó-jegyet nyomban a markukba nyomják s alig néhány nap múlva be kell rukkolniok a besorozott ifjaknak.

— **A „Székely Társaságok Szövetsége”** hetedik rendes közgyűlését folyó évi augusztus 26-án, d. e. 9 óráig kezdve Csikszerezében, a róm. kath. főgimnázium nagytermében tartja meg, melyre a társaságokat és a székelykérdések iránt érdeklődőket tisztelettel meghívja. Tárgysorozat: 1. Délután 9 órakor a közgyűlés megnyitása Deák Lajos kir. tanácsos, szövetségi elnök által. 2. Elnöki előterjesztések, jegyzőkönyvvezető és hitelesítők kiküldése stb. 3. A vendégek üdvözlése Dr. Ujfalusi Jenő Csikszereda város polgármestere által. 4. A szövetségi közgyűlésre jött képviselők bejelentése és igazolása. 5. Titkári jelentés. Beterjeszti: Máthé József főtitkár. 6. „A székelykérdés és a pénzintézetek”. Előadó: Dr. Zakariás János ügyvéd, a Brassói Székely Társaság elnöke. 7. „A Székelyföld fürdői, természeti ritkaságai és az idegen forgalom”. Előadó: Dr. Hankó Vilmos, budapesti főreáliskolai igazgató. 8. „Csikvármegye iparának fejlesztése”. Előadó: László Gyula szövetségi alelnök, a marosvásárhelyi keresk. és iparkamara má-

sodtitkára. 9. „A csiki gazda néhány nyomorúsága”. Elő. dő: T. Nagy Imre, csikmegyei gazdasági egyleti titkár. 10. „A Székely nép szociológiája és haladásának feltételei”. Előadó: Dr. Kovács József, debreceni gazd. akadémiai tanár. 11. Számadás, költségvetés. Előterjeszti: Hints Sándor pénztáros. 12. Indítványok. 13. A jövő közgyűlés helyének és idejének megállapítása. 14. A közgyűlés bezárása.

— **Pályázat.** Az erdélyi róm. kath. Státus Méltóságos Igazgatótanácsa f. évi 1938. sz. intézkedésével pályázatot hirdet a „Hidvégi Gróf Nemes Ábrahám róm. kath. ideiglenes ösztöndíj alapítványból” egy évi 400 K alapítványi helyre. Az ösztöndíjra csak is háromszékmegyei róm. kath. vallásu s legalább a főreáliskola I-ső osztályát jeles eredménnyel végzett tanulók pályázhatnak, gimnáziumi tanulók csak az esetben pályázhatnak, ha hajlandók a főreáliskolába átlépni. Ez utóbbiak kérvénye csak az esetben vétetik figyelembe, ha reáliskolai pályázó nem jelentkeznek. A pályázati kérvények keresztlevelemmel, iskolai és vagyonossági bizonyítványokkal felszerelve, f. évi szeptember hó 10-ig gróf Nemes János ur Ö méltóságához Hidvégre, u. p. Földvár, küldendők be, aki kegyuri jogánál fogva a kijelölést megteszi és a kérvényeket az erdélyi róm. kath. Státus Igazgatótanácsának bemutatja. Az ösztöndíjas első sorban a székelyudvarhelyi m. kir. állami főreáliskolát tartozik látogatni s mint ilyen, a székelyudvarhelyi róm. kath. fineveldeben helyeztetik el. Indokolt kérésre más magyarországi főreáliskolában is tanulhat és más róm. kath. finevelő intézetben is nyerhet elhelyezést. Érdeklődők részletes tájékoztatást szerezhetnek az erdélyi róm. kath. Státus méltóságos Igazgatótanácsától Kolozsvárt.

— **Utóhangok egy körjegyzőválasztáshoz.** A székelyderzsi körjegyző-választásról már megemlékeztünk. Most utólag arról értesítenek, hogy a kör képviselői Pál János oklándi jegyzőt akarták volna megválasztani önmaguknak, aki különben eleintén hivatalos jelölt volt. Azonban — úgy látszik — a rugonfalvi akció győzelmesebb volt s így a főszolgabíró Pál Jánost nem is jelölte, hogy ezzel a kör kívánsága valamiképpen teljesülhessen. Vajon mire való a mai rendszer mellett a sok választási komédia!? A főszolgabírák görögül és hazugfűstök nélkül otthon csücsülhetnek és egyszerűen kineveznek a megválasztandó pasast. Így legalább nem háborítanak a jó érzésű, alkotmánytisztelő embereket. Hiszen a sok hókus-pókusz után is — csak azt „választják”, akit ők, illetve a főispán előparacsolt nekik... Igazán csömörletes, undorító állapot, ahogy mostanában munkálkodnak ezek az urak a modern közigazgatás mezején...

— **Bucsuzó zenészek.** A Gergely-féle Sósfürdő zenészei e hó 3-án (szombaton) este 8 órától kezdődőleg bucsu-estélyt rendeznek, a melyre e helyen is meghívja a m. t. közönséget Vass János és zenekara Erdőszentgyörgyről.

— **Olcso és szép kiadása róm. kath. imakönyvek** színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók Betegh Pál könyv-, zenemű-, papiros-, író- és rajzszerzőletében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

— **Értesítés.** Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a nyári idényre a legujabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinek saját érdekében ajánlom szíves megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

* A székelyek alkotmányának története,

különösen a XVI. és XVII. században. Irta: Dr. Konnerth János Némethből fordította Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vas-kötetben a székelyek ösfoglalását, a Székek fejlődését, feladatát, kapitányait, a hulló vagy szolgabírókat (székírókat), a főbírókat, az esküdteteket vagy székülöket, a jegyzőt vagy nótáriust, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A három rend, a földönlakók, Székely társaság, Székely bányák vára 1562, A darabok, A két első rend helyzete, lófők, A primörök vagy főnépek, Nemesek, jobbágyok, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadterhek felosztását a rendek között, muszály vagy hadi szemléket, a praesidium vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterhelhetőség korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, hadadót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657—1601-ig, a székelyek birtok- és örökösödési jogát, a székelyek sóhordási jogát nagy tudással, kitűnő fordításban tárgyalja. Új nyomokon jár. Kiváló forrásmunka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők **Medgyes.**

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
ÉRTESÍTÉS. A m. t. közönség szíves tudomására kívánom hozni, hogy Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 21. szám alatt, az eddig Ferentzy és Kovács cég alatt álló és széleskörben előnyösen ismert **fényképészeti műtermet** saját nevem alatt fogom tovább vezetni. A m. t. közönség eddigi nagybecsű partolását hálásan megköszönve, kérem azt jövőre is részemre fenntartani kegyeskedjék.

Kész szolgálattal:

Kovács István
fényképész.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Eladó szállodai és kávéházi berendezés.

Székelyudvarhelyt, Tunyogi Csapó Ferenc Központi szállodájában az összes berendezés szabad kézből folyó évi augusztus 22-től kezdve, jutányos áron eladatik.

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! **HIRDESSZEN** tehát a „Székely-Udvarhely”-ben

Udvarhelyvármegye Nemes Csádjai. Szerkesztette: Pálmai József. Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható; Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címerével illusztrált mű, igen becses család-történeti adatokat tartalmaz.

1848 eredeti francia angol és amerikai toalett-modelt közöl a **BUDAPESTI BAZÁR** egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámot küld a „**BUDAPESTI BAZÁR**” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-utca 22. (Budapesti Bazár-ház.)

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-moralt, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene.

A Talmud a zsidó rabbioképzők tananyaga, ez az ő teológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémgény, ami ennél érdekesebb lenne. A Talmud kivonatos, de szövegszerű fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető:

„A Kereszt” kiadóhivatalában
Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógymód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenféle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, szamárhurut, agy-, tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és bélgyulladás, vesemáj-, lép-, hólyag bajok, skrófula, köszvény, csusz, nyavalyatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vízkórság, szárazbetegség (tuberkulózis), torok- vagy mandolagyulladás, gyomorkataris, örlés stb. ellen. Irta: **DERZSI JÓZSEF.** Az E. M. K. E. — tekintélyes orvosok ajánlata — népkönyvtárai részére 100 példányt elfogadott. Ára .. 3 korona. Kapható: ..

Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapirok és borítékok, levél-kártyák, **vász-Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel, leveledpapirosok stb. Nagy választék tájképes, virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVANYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyú és minőségű irodai és irodai

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok, vonalzott és rovatós papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, csomagoló és selyempapirok, másolópapirok, itató-papirok, szűrőpapirok, torta- és befőző-papirok, könyvkötő-papirok és papírkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemez-papirok minden súlyban. Hangjegypapirok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szepirási és rondirási minták. Olcsó legyező-falrajzok, klozetpapirok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány- és szivartárcák bőrből és fémből. Bortárcák, pénzes-érmények, okmány és írománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, disztollszárazak. Írómok, fekete, színes és másoló-írómok, notes-írómok, csavarírómok (crayonok), zsebírómok, esavariíróbetétek, íróvédők, íróhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajlázó kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztó, titbronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sípek és o. finák. Monogramok fehérnemű és leveledpapírlésére. Kézi nyomda. — Különböző bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

Állandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok**, u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes **Magyar Könyvtár**. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcák és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltökök, itató-deszkák, olaj-szfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-eszéke, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szöveg-szögek, képesek stb.

Betegh Pál könyvnyomtató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhelyt.